

† DANIEL
PRIN HARUL LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOPUL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLITUL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITORUL TRONULUI CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

**PREACUVIOSULUI CIN MONAHAL,
PREACUCERNICULUI CLER
ȘI PREAIUBIȚILOR CREDINCIOȘI
DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR**

*HAR, BUCURIE ȘI PACE DE LA HRISTOS-DOMNUL NOSTRU,
IAR DE LA NOI PĂRINTEȘTI BINECUVÂNTĂRI*

*„Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea încât
pe Unicul Său Fiu L-a dat, ca oricine crede în El
să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16)*

*Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

În înțeles direct, elementar, cuvântul *program* se poate referi la multe aspecte din viața cotidiană, poate fi un *plan* de lucru, un *orar*, poate fi un *proiect* cultural sau politic, poate fi o *aplicație* din domeniul informaticii, poate fi un *set de instrucțiuni* care privesc organizarea unei instituții sau a vieții, în general. Însă, din perspectivă teologică-spirituală ortodoxă, atunci când vorbim de *programul lui Dumnezeu pentru viața lumii* înțelegem de fapt planul lui Dumnezeu de

creare a lumii, de mântuire sau eliberare a ei de păcat și de moarte, și de conducere a ei spre viața veșnică din Împărăția cerurilor.

Nemărginita iubire a lui Dumnezeu pentru oameni, manifestată în *planul de creare a lumii* și în *planul Întrupării* sau al înomenirii Fiului veșnic al lui Dumnezeu, este de fapt *programul lui Dumnezeu pentru viața lumii*.

Scopul Întrupării Fiului lui Dumnezeu de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și al Nașterii Sale ca om în Betleem este mântuirea omenirii de păcat și de moarte, adică dobândirea vieții veșnice. Prin păcatul neascultării de Dumnezeu, omul s-a despărțit de Dumnezeu - Izvorul vieții, și a devenit muritor, supus stricăciunii. „*Precum printr-un om a intrat păcatul în lume și, prin păcat, moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el*” – ne spune Sfântul Apostol Pavel (Romani 5, 12), adică toți au moștenit natura umană înclinată spre păcat. Dar cine altul poate mântui sau elibera pe om de păcat și de moarte, decât Dumnezeu Cel fără de păcat și fără de moarte? Numai Cel ce a creat lumea și pe om poate dărui oamenilor viața, fericirea și iubirea Sa veșnică.

Programul lui Dumnezeu pentru a dărui lumii viață veșnică este numit și *planul mântuirii lumii, iconomia sau rânduiala lui Dumnezeu-Tatăl*, Care trimite pe Unicul Său Fiu în lume, pe Iisus Hristos, pentru ca „*oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16). De aceea, către sfârșitul Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur, preotul rostește la Proscomidiar rugăciunea: „*Plinirea Legii și a prorocilor Tu însuși fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala Părintelui Tău, umple de bucurie și de veselie inimile noastre*”.

Programul lui Dumnezeu pentru a dărui lumii viață veșnică este lucrarea comună a Sfintei Treimi. În Crezul Bisericii mărturisim credința „*într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute*”, credința „*într-Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu (...) născut, nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl prin Care toate s-au făcut*” și credința „*întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul*”. Deși lucrarea este comună, totuși, fiecare Persoană a Sfintei Treimi participă într-un mod propriu la facerea lumii. Dumnezeu Tatăl creează lumea prin Fiul și cu lucrarea Duhului Sfânt. Astfel, în Psalmul 32, 6 putem citi: „*Prin Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui, toată puterea lor*”. Sfântul Vasile cel Mare

explică acest verset astfel: „*«Cuvântul» este Cuvântul Care de la început era la Dumnezeu (cf. Ioan 1, 1), iar «Duhul gurii Lui» este Duhul Sfânt*”¹. Însă crearea omului s-a decis în sfatul Preasfintei Treimi și a fost proiectată după chipul și asemănarea comuniunii de viață și iubire veșnică a Preasfintei Treimi. De aceea, Dumnezeu a zis: „*Să facem om după chipul și asemănarea Noastră*” (Facere 1, 26). Pluralul misterios din acest verset se referă la consfătuirea Tatălui cu Fiul și cu Duhul Sfânt, după cum ne învață Sfinții Părinți ai Bisericii, precum Iustin Martirul și Irineu de Lyon.

Noul Testament arată că *Taina Întrupării exprimă o legătură specială între Fiul lui Dumnezeu și creație, deoarece Întruparea Fiului lui Dumnezeu era însuși scopul creării lumii* (cf. Efeseni 1, 4; 2 Timotei 1, 9). „*Toate prin El s-au făcut*” (Ioan 1, 3). Toate s-au făcut **întru El, prin El și pentru El** (cf. Coloseni 1, 16).

În Prologul Evangheliei sale, Sfântul Apostol Ioan, care insistă cel mai mult asupra **legăturii existente între Dumnezeu și viața lumii**, afirmă întâi de toate dumnezeirea lui Hristos pentru a explica mai apoi că **El este Viața deplină, existența ca iubire eternă desăvârșită**: „*La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut. Întru El era viață și viața era lumina oamenilor*” (Ioan 1, 1-4). Deci, Iisus Hristos vine în lume pentru a dărui lumii lumină și viață veșnică. De aceea, **El este programul lui Dumnezeu pentru viața veșnică a lumii**.

Iubiți frați și surori,

Numele lui Iisus înseamnă în limba Bibliei: „*Dumnezeu mântuiește*”. Iar Hristos înseamnă *Unsul lui Dumnezeu, Cel sfințit* și trimis în lume pentru mântuirea lumii. Astfel, Nașterea Domnului Iisus Hristos ca om în lume este *începutul mântuirii neamului omenesc*. Prin *mântuire* se înțelege eliberarea omului de păcat și de moarte prin unirea lui cu Dumnezeu, Izvorul vieții veșnice. Dar unirea omului cu Dumnezeu spre dobândirea vieții veșnice, atât pentru suflet, cât și pentru trup, se

¹ Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire la Psalmi*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2009, p. 110.

poate realiza numai pentru că Fiul lui Dumnezeu Cel veșnic S-a făcut om, *unind firea umană căzută în păcat și moarte, bolnavă și muritoare, cu firea Sa dumnezeiască veșnic vie, cea fără de păcat și fără de moarte*. De aceea, Sfinții Părinți ai Bisericii învață că dacă Hristos nu este Dumnezeu veșnic viu, El nu poate fi Mântuitor al lumii, adică nu poate dărui lumii viață veșnică. În acest sens, Sfântul Grigorie Teologul precizează că „*este mântuit ceea ce este unit cu Dumnezeu*”².

Dumnezeu a creat lumea și ființele raționale (îngerii și oamenii) pentru a împărtăși viața, iubirea și fericirea Sa veșnică ființelor raționale și libere, care răspund chemării Sale de-a participa la viața veșnică din Împărăția cerurilor.

Arătând scopul și importanța covârșitoare ale Întrupării și Nașterii lui Hristos ca om, Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „*Hristos este marea taină ascunsă, ținta fericită, scopul pentru care toate au fost făcute [...]. Privind la El, Dumnezeu a chemat toate la ființă. Căci pentru Hristos, pentru taina Sa, există toate veacurile și tot ce cuprind ele. În Hristos își au ele începutul și sfârșitul. Această unire a fost hotărâtă de la începutul lumii: unire a ceea ce este mărginit cu ceea ce este nemărginit, a ceea ce este măsurat cu ceea ce este nemăsurat, a ceea ce are hotar cu ceea ce nu are hotar, unire a Făcătorului cu făptura, a odihnei cu mișcarea. Când a venit plinirea vremii, această unire s-a făcut văzută în Hristos, aducând cu sine **împlinirea planurilor lui Dumnezeu***”³.

A salva pe om înseamnă a-l vindeca de păcat și de moarte și a-l face părtaș la viața divină veșnică. Sfântul Irineu de Lyon exprimă astfel scopul Întrupării lui Hristos: „Aceasta este pricina pentru care Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut trup și Fiul lui Dumnezeu, Fiu al Omului: pentru ca omul să intre în comuniune cu Cuvântul lui Dumnezeu și, primind înfierea, să fie fiu al lui Dumnezeu. Nu putem, într-adevăr, să participăm la nemurire fără o legătură strânsă cu Cel Nemuritor. Cum am fi putut să ne unim cu nemurirea dacă ea nu s-ar fi făcut ceea ce suntem noi, pentru ca ființa cea

² Sfântul Grigorie de Nazianz, „Epistola 101 către Cleodoni”, I, 32, în Grégoire de Nazianz, *Lettres théologique*, col. *Sources chretiennes*, nr. 208, Les Éditions du Cerf, Paris, 1974, p. 51.

³ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia*, vol. 3, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2013, p. 373.

muritoare să fie primită în ea și așa noi să fim înfiați și să fim fii ai lui Dumnezeu”⁴.

Un imn al spiritualității creștine de la începutul secolului al II-lea exprimă astfel iubirea smerită a lui Iisus Hristos, Care S-a făcut om din iubire smerită și milostivă pentru oameni:

*„Dragostea Sa pentru mine a smerit slava Sa.
S-a făcut asemenea mie, pentru ca eu să-L primesc,
S-a făcut asemenea mie, pentru ca eu să-L îmbrac.
Nu mi-a fost teamă văzându-L, căci El este pentru mine Milostivirea.
El a luat firea mea pentru ca eu să-L descopăr,
A luat chipul meu, pentru ca eu să nu-mi întorc fața de la El.”*⁵

Într-adevăr, prin Întruparea Sa, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, asumă firea noastră omenească pentru a Se apropia de noi în mod deplin, devenind om printre oameni. *Chenoza sau smerenia Fiului lui Dumnezeu Cel veșnic, Care S-a făcut om, are ca scop ridicarea sau înălțarea omului în slava cerească a Preasfintei Treimi.* Iubirea Sa nu este doar compătimitoare, ci El Își asumă viața noastră amestecată cu moartea pentru a face părtași vieții Sale veșnice pe toți oamenii din toate timpurile. În acest sens, Sfântul Irineu de Lyon spune că: *„Hristos nu a venit doar pentru aceia care, începând de la împăratul Tiberius au crezut în El, iar Tatăl nu Și-a arătat pronia Sa doar pentru oamenii care trăiesc astăzi, ci pentru toți oamenii, fără nicio excepție, care dintru începuturi, după puterile lor și după rânduiala vremurilor, L-au iubit pe Dumnezeu, au urmat dreptatea și bunătatea în relația cu aproapele, au vrut să-L vadă pe Hristos și să asculte cuvintele Lui”*⁶. De aceea, după răstignire, Hristos-Domnul *„S-a pogorât în părțile cele mai de jos ale pământului”* (Efeseni 4, 9) *„și a propovăduit și duhurilor ținute în închisoare”* (1 Petru 3, 19; cf. 4, 6), adică a adus tutu-

⁴ Saint Irénée de Lyon, *Contre les hérésies*, III, 19, 1, trad. franceză de Adelin Rousseau, Les Éditions du Cerf, Paris, 1984, p. 368.

⁵ *Odes de Salomon*, 7 (*The Odes and Psalms of Solomon*, Ed. R. Harris and A. Mingana, II, 240-241), citat de Olivier CLÉMENT, *Sources. Les mystiques chrétiens des origines. Textes et commentaires*, Editions Stock, Paris, 1982, p. 37.

⁶ Saint Irénée de Lyon, *Contre les hérésies*, IV, 22, 2, trad. franceză de Adelin Rousseau, ed. cit., Paris, 1984, pp. 484-485.

ror oamenilor, chiar și morților, *vestea cea bună a venirii Sale în lume*, spre iertarea păcatelor celor ce au așteptat venirea Lui și ale celor ce cred în El.

Prin și în Iisus Hristos se realizează recapitularea și unirea întregii creații. Prin Nașterea din Fecioară, El unește cerul cu pământul. Prin intrarea în rai cu tâlharul (cf. *Luca* 23, 43), Hristos împlinește unirea între rai și pământul locuit. Prin înălțarea Sa cu trupul la cer, Hristos sfințește natura umană. Prin recapitularea tuturor puterilor create și a stăpâniilor (cf. *Efeseni* 1, 10; *Coloseni* 1, 20), Hristos unește ființele spirituale cu ființele trupești. Prin șederea Sa ca Om de-a dreapta Tatălui (cf. *Matei* 26, 64; *Romani* 8, 34; *Evrei* 10, 20; *1 Petru* 3, 22), Hristos unește creatul cu necreatul⁷.

Iisus Hristos, Cel născut în Betleemul Iudeii, prigonit de regele Irod și răstignit în vremea lui Ponțiu Pilat, suferă împreună cu toți cei răstigniți și suferinzi din întreaga istorie, cu toți cei flămânzi și săraci, cu cei întemnițați și prigoniți pentru dreptate (cf. *Matei* 25, 35-45). În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „*Dumnezeu S-a făcut sărac de dragul nostru și a luat asupra Sa, prin împreună-pățimire, suferințele fiecăruia, și până la sfârșitul lumii pătimește mistic pururea, din mila Sa, potrivit suferinței fiecărui om*”⁸.

Totodată, Mântuitorul Iisus Hristos, prin harul Său, este prezent în toți cei care trăiesc viața ca fiind comuniune de iubire sinceră, smerită și milostivă, ca dăruire de sine, în cei care luptă împotriva patimilor egoiste și împotriva răutății din suflet și din lume; El este prezent în cei săraci cu duhul, adică în cei smeriți, în cei ce plâng pentru păcatele lor și ale altora, în cei blânzi, în cei nedreptățiți, în cei milostivi; El este prezent în cei curați cu inima, în făcătorii de pace și în cei prigoniți

⁷ Cf. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești* (PSB), trad. din limba greacă, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, p. 262.

⁸ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Mistagogia. Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*, introducere, note și studii de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, p. 45.

pentru dreptate. Toți aceștia poartă în ei bucuria comuniunii lor cu Dumnezeu (cf. *Matei* 5, 3-12). Astfel, **Fericirile constituie o formă concentrată a programului creștinului pentru dobândirea vieții veșnice din Împărăția lui Dumnezeu**, care este „*dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt*” (*Romani* 14, 17).

Dreptmăritori creștini,

Dobândirea mântuirii și a vieții veșnice se pregătește în viața pământească trecătoare prin unirea treptată a omului cu Dumnezeu, începând cu Sfântul Botez, prin împărtășirea cu celelalte Sfinte Taine, prin credință și rugăciune, prin viață curată și prin faptele bune ale iubirii milostive, săvârșite pentru semenii noștri aflați în dificultate. În drumul său spre mântuire, spre Dumnezeu, omul nu poate ocoli pe aproapele său. În acest sens, Avva Antonie spune: „*Viața și moartea depind de aproapele nostru. Într-adevăr, dacă îl câștigăm pe fratele nostru, Îl câștigăm pe Dumnezeu. Dar dacă îl smintim pe fratele nostru, păcătuiam față de Hristos*”⁹.

Iubirea lui Dumnezeu față de noi, arătată prin trimiterea Fiului Său în lume, ne cheamă să răspundem și noi prin iubire față de Dumnezeu, în rugăciune și iubire față de semenii, în fapte bune. Însă, iubirea adevărată, smerită și milostivă sau darnică, se dobândește prin viață duhovnicească de rugăciune și de curăție sufletească și trupească, după cum spune Sfântul Isaac Sirul: „*Iubirea curată se naște din rugăciune*”, adică este însăși iubirea lui Dumnezeu dăruită sufletului omului care se roagă. În lumea de azi, străbătută de o profundă criză spirituală și morală, individualismul și insensibilitatea la suferințele altora subminează iubirea din familie și din societate, diminuează solidaritatea cu cei aflați în dificultate și produc multă înstrăinare între oameni, încât aceștia pierd adesea pacea și bucuria din inimi. De aceea, **trebuie să creștem copiii țării în iubirea față de Dumnezeu și față de semenii. Să ajutăm pe tinerii țării noastre să descopere frumusețile credinței și ale iubirii creștine, să fie harnici și darnici. Să folosim darul libertății spre a spori în credință și a săvârși mai multe**

⁹ Avva Antonie cel Mare, *Patericul*, tipărit de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei, 2003, p. 5.

fapte bune, pentru a deveni mai milostivi, mai generoși, potrivit îndemnului adresat nouă de Mântuitorul Iisus Hristos: *„Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru [cel ceresc] este milostiv!”* (Luca 6, 36).

Acum, **când Hristos-Domnul vine tainic spre noi, prin cei săraci și singuri, prin cei bolnavi și necăjiți, prin orfani și văduve, să ieșim în întâmpinarea Lui prin milostenie, prin ajutorare frățească și prin facere de bine. În felul acesta, inimile și casele noastre se vor umple de bucuria și lumina pe care le-au trăit și văzut îngerii și păstorii din Betleem.** Astfel, Hristos-Domnul va binecuvânta viața tuturor celor care arată iubirea Lui oamenilor din jurul lor.

În noaptea de 31 decembrie 2016 spre 1 ianuarie 2017 și în ziua de Anul Nou să *înălțăm rugăciuni de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El în anul 2016* care a trecut și să-I cerem ajutorul în toată lucrarea cea bună și folositoare din Anul Nou în care intrăm.

Anul 2017 a fost declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca fiind *Anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și pictorilor bisericești și Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului*, pentru a mărturisi credința ortodoxă a sfinților și a cinsti pe cei care au luptat și au pățimit pentru apărarea Ortodoxiei în vremuri dificile.

Cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou 2017 și Botezului Domnului, vă adresăm tuturor doriri de sănătate și mântuire, pace și bucurie, fericire și mult ajutor de la Dumnezeu în toată fapta cea bună, dimpreună cu urarea tradițională: *„La mulți ani!”*

„Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!” (2 Corinteni 13, 13).

Al vostru către Hristos-Domnul rugător,
cu părințești binecuvântări,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române